

КОНСТАНТИН МИЛАДИНОВ

ИЗБОР ОД ПОЕЗИЈАТА

Приреди: професор Емона Јованоска

Т'га за југ

Орелски крилја как да си метнех
и в наши стърни да си прелетнех!
На наши места ја да си идам,
да видам Стамбол, Кукуш да видам,
Да видам дали сѐнце и тамо
матно угревјат, како и вамо.

Ако как овде сѐнцето ме стретит,
ако пак мрачно сѐнцето светит:
На пѐт далечни ја ке се стегнам,
и в други стърни ке си побегнам,
каде сѐнцето светло угревјат,
каде небото свезди посеvjат.

Овде је мрачно и мрак м' обвива
и темна мѐгла земја покрива:
мразој и снегој, и пепелници,
силни ветришта и вијулици,
Околу мѐгли и мразој земни,
а в'гради студој, и мисли темни.

Не, ја не можам овде да седам!
Не, ја не можам мразој да гледам!
Дајте ми крилја ја да си метнам
и в наши стърни да си прелетнам:
на наши места ја да си идам,
да видам Охрид, Струга да видам.

Тамо зората греит душата
и сѐнце светло зајдвит в гората.
Тамо дарбите природна сила
со сѐта раскош ги растурила:
Бистро езеро, гледаш, белеит
или од ветар синотемнеит:
поле погледниш, или планина
-сегде Божева је хубавина.

Тамо по срце в кавал да свирам,
сѐнце да зајдвит, ја да умирам!

Голапче

Голапче, мало хубаво, голапче златокрилесто,
кога ти дојде при мене? И кога в часот побегна?
Уште ја глас ти не слушнаф, уште те арно не видоф.
Дан' ми се, мило налјути? Дан' ми се добро насрди
заш не ти хубост пофалиф? заш не ти крилја помазниф?

Ела ми, мило, ела ми, ела ми сега при мене.
Ја ке ти хубос пофалам, и ке ти крилја помазнам,
ја ке те тебе назобам се со дробнаго бисера,
ја ке те чува секога, мое ми мило, в пазува!

Бисера

Бисеро моме, Бисеро,
што носиш бисер на грло?
Твоето грло хубаво
и от дробнаго бисера
хилјада пати побело.

Бисеро моме, Бисеро,
зошто со бисер покриваш
твоето грло хубаво?
Ја нејку бисер да баца,
тук сака твоето грло.

Бисеро моме, Бисеро,
за кого нижиш бисерот?
За кого готвиш дарои?
Ја дарој бисер не сака,
тук сака мома Бисера.

Желание

Кога ќе доит при мене!
Кога ќе седнит до мене!
Така си велеш ката ден.
Ја кога дојде у мене -
как ќе излеза пред неја!
Да не би дошла никога!

Думание

Зашчо, зашто ја да љубам?
Зашчо себеси да губам?
Окул-нокул јарка младост,
От љубовта барат ладост.
Тја лад не дат, пламен даат,
И во маќи души клаат.

Зашчо, зашто ја да љубам?
Зашчо себеси да губам? -
Јарка младост, јарко греит
И ко цвеќе ме венеит.
Барам сенка да с'оладвам,
В место сенка, в жарој падвам.

Зашчо, зашто ја да љубам?
Зашчо себеси да губам? -
Младост срцето ми печит
Без надежда да м'излечит.
Ела, младост, усиле се
И во мене угасни се!

Шупељка

Ушче ко си беф малечек,
От клас си писка напраиф.
Со неја свиреф, подскаквеф,
И по зелени ледини
Си трчах по преперуги.
Достигне други години;
Да свира мило ми беше.
Радосен свирка напраиф
И со моите другари
Играф со срце весело,
Трчаф по поле широко,
Шетаф по гори високи
И низ езера поминаф.
Сега се други времина;
Ја сега нејќу да трча,
Не ми е мило да шета,
Ни сака игри другарски.
Сега шчо ми је најмило,
Дружба да има шупељка,
Да најда место високо,
Под ладна сенка д’абоа:
Пред мене поле широко,
Под носе рече да течит,
Над глаа ветар да шумит;
И ја на д’абот навален
Да свира со шупељката
Как ќе ме учит срцево.

Не не пијам

Ми велет онје пијан сум;
А ја си не знам какво е
Тва пусто, шкуро пијанство!
Ја друго нешто не сториф -
Саде си зедоф крај мене
Сафа со винце тиквешко
И си се малку нацицах.
Ми велет сѝнки носеве-
Ко д` ода ми се валеет.
Земја се тресит, вервите,
За тва носе валеет.
И ак` си чукна главата
На сиздои и на камења,
И ак` се цумки на чело,
От такви мали работи
Али требит да се плашине?
У! пијаница, падинат!
Ми велет и се смеет.
Ко да им нешто напраиф!
Шчо имат, ако падина?
Пак како јунак си станва.
Немојте усти погани,
Тук-така не клевете ме!
И пак ви верно пофтора:
Ја сосем не зна името
От тоја пусто пијанство. -
Ич не сум ја пијаница!

Скрсти

Фала Богу, чудо шчо е ова!
Црна земја за вода жедна
Как сиромав за стребро и злато!
Три месеци капка не прокопа,
Облак ми се на небо не каза,
Небо горит како сач над главје.
Поле ми е сосем побелело,
Руда трева пепел се сторила,
Црна земја ми се испукала,
Бистри реки ми се пресекнале.
Волој бичет по поле за вода.
Сиромаси кутри се отрицвет
Да доживет до друга година.
Тешка, Боже, твоја десна рѝка!

Фала Богу, чудо шчо се стори!
Ден неделја рано на утрина
Си станаа попови и старци,
Мѝжи, жени, деца и девојки,
Со икони, с крстои на рѝце
Се застовет на широко поле,
Ходет в пѝтем и Богу се молет.
Попој, дјаци жаљовно се молет
И пригласвет мало и големо:
„Скрсти одам, вишниј Бога молјам,
Господи помилуј нас грешни.“

Фала Богу, чудо шчо сум видел!
Марков камен крај гора зелена,
А над него мољба се пееше,
Низ дрвјата мољба се раздава
По планини, на далечни места,
И се креват на високо небо.
Сино небо пак јасно над глаи,
Пак мољбата, мољба на Господа.

Врашчаепчем, крај црков дојдофме.
Чудо божје! Ситна роса фати. -
В цркоф влегвет икони д'остае,

Дош со крбли фати да туриват.
Земја жадна се искапи вода,
Реки пофтор големи протекое,
От ред ниви ми се напâлние,
Сиромаси ми се зарадвее.

На чуждина

Ја си дремам,
Зашчо немам
Шчо да чинам
На чуждина.
Имах дома
Една мома
Наружена,
Накитена; -
Сâнце греит,
Ког' се смеит.
Та ме љубит
И се губит
За моето
Счастје клето.
А ја тука
Беден пука
Од жалење,
Од страдање.
Крилја бара
на пазара
Да си метнам,
Та да летнам,
И да идам
Да ја видам;
Ама нема
Да си зема.
За тва седа
И за Неда
Мислеешчем,
Жалаешчем.
Ја не дремам,
Ами земам
Перо, книга

И со брига
Ахтам, дишам
И си пишам:
„Ах миленце,
Ти поленце!
Как' си била
Златокрила,
Крило павни,
Ветер мавни;
Над планини
На вишини
Подкрени се,
Опâти се,
И од тамо
Дојди вамо.
Чистороса,
Златокоса,
На рамена
Растурена
Коса фрли
И обгрли
Мене бедни
Пâт последни.
Тога веќе
Мајско цвеќе,
Не ќе дремам,
А ќе земам
Расцутена,
Миск обелена,
Сколова
Живот нова.

Сираче

Сираче момче сејало
И једна песна пејало:
„Каде се чуло, видело
Седум години во село
Да сеа, жниа и пота
И от мојата работа
До зрнце да се изабит
От чужи да се разграбит!
А ја сираче да шетам
И улиците да метам,
Везден работа нивата,
Без да си крена главата.

Дожд да врнит? Но ја не седа,
А работата си гледа!
Вечер ќе зајит сѐнцето,
Ја ушче шета полето.
Раното сѐнце излеговит,
На нива мене досегвит.
Сите со лебец, со вода,
А ја без корка да ода!
Сите сос рубо шарено
И сос кадифе зелено,
А ја от сите терано,
Носам от сите раздрано.
Ако ме некој погледни
И покрај мене ми седни,
Мој нарачници проклети
Јадвени пушчат клевети.

Детска радост ко цвеќе
В пусто ми срце се суши,
И пред очите ми веќе
Само ми счастје се вруши.

Сите си имат роднина,
Со ним се смејет, си пејет,
А мој надежди в пустина
От силни ветри се вејет.

Некаква тâга ја има.
Сè прах и пепел се чинит.
Пред мене веков как в зима
Во темни магли се чинит.

Побратимство

По планини, по друмои
Како шетаф, како скитаф,
Ето к' идет самовила,
Самовила самогорска.
Пред лице је облак стоит,
А во него како ѕвезди
Светет очи самовилски.
Се приближвит и ми велит:
- Млад јуначе, зар не жалјаш
Ти твоите црни очи,
Та си дошол да ми шеташ
Во мојава ситна гора!
Ела сега ти по мене -
Ти да свириш, ја ќе играм.
Ако мене ти надсвириш,
Ти сум твоја посестрима;
Ако тебе ја надигра,
Тешко тебе от животта,
Горко тебе от младоста.
- Самовило самогорска,
Ја не жалјам црна живот,
Туку сакам посестримство
с' самогорски самовили.-
Наљутена, насрдена
Трепна еднош со крилјата,
Дури облак се поткрена,
И се виде бело лице
Самовилско, огневито.
Лице блесна, дури срце
Ми го зави во пламења.
Трепна дважди, трепна трижди,
И ко бела преперуга
Та пред мене, ја по неја.

Стреде гора се најдофме.
На рамнина, на ледина
Се застои, ја засвириф.
Јаска свирам, таја играт.
Ко ветришча ко се се сретет,
Дури пушчат секаици.
Другиот ден ушче свирам.
Јаска свирам, таја играт.
Тамо, вамо искри падвет
Ко небесни да се свезди.
Трекиот ден не престанва:
Јаска свирам, таја играт. -
Овде скокни, тамо скокни,
Како платно да се веит -
Дури ветки се нишаат.
Наодзади уморена,
Покрај мене се навали
И ми велит: „Ја сум твоја
На сè живот посестрима.“
И от тога мој другари,
Не ме гибет дивоти,
Сабја сечит, се излеква
Оган горит, ме оздрава:
Ми е верна посестрима
Самовила самогорска.

На сѐнцето

Сѐнце ле, сѐнце ти златно,
Зашчо си пушчил ко платно
Околу тебе смолови
Темни облаци покрови?

Жити небесна ширина
И жити твоја светлина,
Темни облаци разсеи,
И јасно, сѐнце, угреи!

Вервиш ли, сѐнце, шчо ми е?
В стреле си мене завиен.
И сега темен, печелен
Ја се нахожда опален?

Сѐнце ле, сѐнце премило!
По сѐта земја си било;
Си видел други несчистен
Ко мене, сѐнце, порастен?

Да живја, сѐнце, без радост
Во најцветната ми младост! -
Кажми ми, има трпење?
Какво несносно мѐчење!

Сѐнце ле, облак разсеи
И чисто, златно угреи!
И мене, сѐнце, зарадви.

Грк владика на Болгарите

А бре Болгари, големи глави,
Зашчо гоните Грци владици?
Кои се криви, кои се прави,
Ела да видим, бре безбожници?

Ето ја идам у вас владика,
Ја шчо ви правам, ако ве дерам;
От срце страшна жалост ми вика,
Како да можам пари да берам.

А бре Болгари, најпрости хора,
Бре шчо ви чинам, ако ве гнетам?
Зар ми је грижа ако разора
Та чужа земја каде ја шетам?

Сите от еднош шчо се кренахте,
И с горделиво дигнати глави,
Викнете гласно ем шчо станахте:
„Нешем (нејким) владици Грци лукави!“

Ај ви безумни мали дечина,
Зар ви се чинит че не можиме
Да в измамиме со симичина,
И низ прстите да ве броиме!

Сите от еднош се разбудихте;
Тоа на харно не ни мириса;
Но ак' станахте шчо направихте?
Пак ја владика над глај ви виса.

И от Дунава до Бело Море
Народно сејте сегде учение
И велегласно секој говоре
Какво от наска трпи мачение.

Право да кажа това нас плаши;
Но пак над глајте ја сол ви триа,
Да ни се живи срествата наши,
Тие работет ако ја спиа.

Шчо направиха вашите кмети,
Ако нас против в Стамбол станаха,
Нихните зборој нови клевети
Сит' европејци ги почитаха.

Гласојте ваши, глас во пустина;
Викате вие, мълчиме ние.
Је многосложна наша машина,
На запад сеит, на север жние.

На лево вртит, на десно берит,
И ако мало фати да криви,
Но своеволно ушче та мери
Ваши житници, и наши ниви.

Книгите ваши, историја ваша
В народогубач оган фрлихме,
И будушнос ви с рѣката наша
Во темен облак ви ја завихме.

Мие по наша совест правихме;
А вие љуѓе зелени борој,
Не нè разбрахте, како постапихме,
И се стекохте веднаш как' порој;

Со ластоварки стари и млади
Сарајот мои обколисахте;
Светии владико, ах бога ради
Доста нас гибаш, сите викахте!

Биди ни татко, а мие чеда,
И под твоето земи нè крило!
А ја на криво све тоа гледа,
И пред вас станва страшно плашило.

Знајте, сте чули исторја страдна,
Како ја шепнах каде шчо треби,
И сила грозна на вас нападна
И беспошчадно сите истреби.

Вистина гласот наш тро' осипна,
Не грмит јасно в нашите уши;
Но на јуначка нога ак' рипна,
Над вас зло горко ќе се разруши.

Но какв облак от запад падна?
Какви от север секајци светет,
И наша стара волја прежадна
Во извртките ишчет да сплетет?

Ето и тој шчо нас слушаше,
На, сега узна сѐта вистина;
Напред со милост тој нас венчаше,
Сега наградит горка правдина!

Народот стана со восхищение,
И благодарност богу туриват;
Сегдека радост, сегде учение,
А наше срце в отчајание пливат.

Ах, како кутар да заборава
Нашата слава в старото време!
Надежда светла сега н' остава,
И на нас останвит чуждото племе!

Но пак как' пастир ја ваш владика,
Ја со душевно кâм вас смирение
От чисто срце, как' татко вика,
Да направиме пермирение.

„Некако јаска по напред мижех,
От вас собирах дупки да крпам;
Ако как' овчар вас тога стрижех,
Сега ќе фата просто да дрпам;

Но вие да сте слепи и неми;
Да ве оголвам и да ве мољам:
„Не зема чеда!“ велите „земи“.
И без да сака ја вас ве гољам.

Ќе речам дај ми? ти ако немаш,
Продај шчо имаш, продај си песот,
И добар биди со лихва за земаш,
Ак' твојте коси стрчет низ фесот.

Да си остајте вашето пение,
Сè шчо народно да заборајте,
Земите слепо грцко учение
И по нашата свирка играјте.“

Такви отстâпки ви направихме,
По наша совест с' чисто смирение,
И всепокорно ви ги оставихме
Да видим ваше полн' одобрение.“